

ภาคผนวกแนบท้าย

ประกาศแนวปฏิบัติ ที่ นป. 5/2567

เรื่อง แนวทางการกำหนดรายละเอียดหลักเกณฑ์ของศูนย์ซื้อขายสินทรัพย์ดิจิทัล

เพื่อให้ศูนย์ซื้อขายสินทรัพย์ดิจิทัล (“ศูนย์ซื้อขายฯ”) มีการกำหนด Exchange rules¹ ที่เป็นไปตามหลักการที่เหมาะสมและได้มาตรฐาน เพื่อประโยชน์ในการคุ้มครองผู้ลงทุน รวมทั้งสอดคล้องกับมาตรฐานสากล ศูนย์ซื้อขายฯ ควรจัดให้มีการกำหนด Exchange rules ตามหลักการและมาตรฐานอย่างน้อยดังต่อไปนี้ โดยเปิดเผย Exchange rules ดังกล่าว ผ่านทางเว็บไซต์ทางการของศูนย์ซื้อขายฯ หรือช่องทางอื่นที่ผู้ลงทุนสามารถเข้าถึงได้

1. Listing & delisting rules

ศูนย์ซื้อขายฯ ควรมีการกำหนดบุคคลหรือคณะกรรมการที่มีอำนาจตัดสินใจขั้นสุดท้ายในการคัดเลือกหรือเพิกถอนสินทรัพย์ดิจิทัล (“DA”) เช่น Listing committees หรือ Delisting committees เป็นต้น

1.1 Listing rules กรณี DA ที่ไม่ต้องได้รับอนุญาตให้เสนอขายจากสำนักงาน ก.ล.ต.²

ตัวอย่างแนวปฏิบัติ :

ศูนย์ซื้อขายฯ ควรกำหนดให้หลักเกณฑ์ Listing rules กรณี DA ที่ไม่ต้องได้รับอนุญาตให้เสนอขายจากสำนักงาน ก.ล.ต. มีรายละเอียดสอดคล้องกับประกาศเกี่ยวกับหลักเกณฑ์การประกอบธุรกิจสินทรัพย์ดิจิทัล รวมทั้งแนวปฏิบัติที่เกี่ยวข้อง และมีเนื้อหาที่ครอบคลุมถึงเรื่องดังต่อไปนี้

(1) หลักเกณฑ์คัดเลือก DA ที่สอดคล้องกับประกาศเกี่ยวกับหลักเกณฑ์การประกอบธุรกิจสินทรัพย์ดิจิทัล เช่น ไม่เป็นเหรียญที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย ไม่เป็น Privacy coin เป็นต้น

(2) หลักเกณฑ์เกี่ยวกับลักษณะของ DA ที่ครอบคลุมถึงกรณีดังต่อไปนี้

- ความชัดเจนเกี่ยวกับแผนธุรกิจ วัตถุประสงค์ เป้าหมาย แนวทางการดำเนินโครงการตามแผนธุรกิจ หรือการให้สิทธิแก่ผู้ถือ DA (ถ้ามี)

- การเปิดเผย Source code หรือ Smart contract

- ไม่มีเหตุสงสัยว่าจะหลีกเลี่ยงหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการเสนอขายโทเคนดิจิทัลต่อประชาชน ตามกฎหมายว่าด้วยการประกอบธุรกิจสินทรัพย์ดิจิทัล

¹ Exchange rules ประกอบด้วย (1) Listing & delisting rules (2) Trading, clearing & settlement rules และ (3) Market maker rules

² เช่น คริปโทเคอร์เรนซี เป็นต้น

(3) การกำหนดให้ DA ที่จะนำมาซื้อขายในศูนย์ซื้อขายฯ ควรมีไวท์เปเปอร์ (“Whitepaper”) หรือสิ่งอื่นใดที่เทียบเคียงได้ในลักษณะเดียวกัน ซึ่งแสดงถึงรายละเอียดสำคัญเกี่ยวกับโครงการหรือ DA เช่น ที่มาและวัตถุประสงค์ของโครงการหรือ DA ข้อมูลเชิงเทคนิคด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ และสิทธิผู้ถือ DA (ถ้ามี) เป็นต้น

(4) การกำหนดหลักเกณฑ์เพื่อพิจารณาความน่าเชื่อถือของ DA โดยอาจเป็นกรณีอย่างหนึ่งอย่างใด ดังนี้

- มีข้อมูลอ้างอิงจากแหล่งที่เชื่อถือได้ เช่น Coinmarketcap, Coingecko เป็นต้น
- เป็น DA ที่ซื้อขายในศูนย์ซื้อขายฯ ที่ถูกกำกับดูแลจากสำนักงาน ก.ล.ต. หรือหน่วยงานกำกับดูแลต่างประเทศ
- เป็น DA ที่ได้รับอนุญาต หรือได้รับความเห็นชอบให้ซื้อขายหรือแลกเปลี่ยนได้อย่างถูกต้องตามกฎหมายต่างประเทศ

1.2 Delisting rules

(ก) มีการกำหนดเงื่อนไขในการเพิกถอน DA ที่ชัดเจน เป็นธรรม สอดคล้องกับกฎหมายและกฎเกณฑ์ที่เกี่ยวข้อง โดยคำนึงถึงประโยชน์และผลกระทบต่อผู้ลงทุนเป็นสำคัญ

(ข) มีการกำหนดขั้นตอนและวิธีการเพิกถอน DA ที่ชัดเจน เป็นธรรม โดยคำนึงถึงประโยชน์และผลกระทบต่อผู้ลงทุน รวมถึงกำหนดเวลาให้ลูกค้าดำเนินการเกี่ยวกับ DA ที่ถูกเพิกถอนอย่างเพียงพอ เว้นแต่มีเหตุอันสมควร

ตัวอย่างแนวปฏิบัติ :

ศูนย์ซื้อขายฯ ควรมีการกำหนดให้หลักเกณฑ์ Delisting rules มีเนื้อหาครอบคลุมถึงเรื่องดังต่อไปนี้

(1) การกำหนดเงื่อนไขในการเพิกถอน DA ที่ครอบคลุมถึงกรณีดังนี้

(1.1) DA มีลักษณะไม่เป็นไปตาม Listing rules

(1.2) กรณีเกิดเหตุการณ์ที่อาจสร้างความเสียหายแก่ผู้ลงทุนอย่างมีนัยสำคัญ เช่น

- ผู้ออกโทเคนดิจิทัล (“Issuer”) ประกาศยุติโครงการหรือการดำเนินธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับ DA
- DA มีความเสี่ยงในการฟอกเงินหรือการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้าย
- Smart contract มี Bug หรือข้อบกพร่องใน source code ที่อาจเกิดผลกระทบต่อมูลค่า

ของ DA อย่างมีนัยสำคัญ และไม่ได้รับการปรับปรุงแก้ไขในระยะเวลาที่เหมาะสม

(1.3) กรณีอื่นตามที่ศูนย์ซื้อขายฯ กำหนด (ถ้ามี) เช่น

- DA ครบกำหนดอายุโครงการตามที่กำหนดไว้ใน Whitepaper
- Issuer สมัครงใจขอเพิกถอน DA โดยได้รับมติจากผู้ถือให้เพิกถอน DA

- (2) การกำหนดขั้นตอนและวิธีการเพิกถอน DA ที่อย่างน้อยครอบคลุมถึงเรื่องดังนี้
- (2.1) การกำหนดขั้นตอนการพิจารณาเพิกถอน DA
 - (2.2) การกำหนดวันและเวลาในการระงับการซื้อขาย ผากหรือถอน DA ที่จะถูกเพิกถอน
 - (2.3) การกำหนดวันและเวลาเพิกถอน โดยมีการกำหนดระยะเวลาให้ผู้ค้าเพิกถอน DA
 - (2.4) การแจ้งผู้ลงทุนให้ทราบล่วงหน้าก่อนดำเนินการระงับตาม (2.2) และการเพิกถอนตาม (2.3) ภายในระยะเวลาที่เหมาะสม และแจ้งผลที่จะเกิดขึ้นหากผู้ลงทุนไม่ดำเนินการถอน DA ภายในระยะเวลาที่กำหนด
- (3) การกำหนดกลไกคุ้มครองสิทธิของลูกค้า เมื่อศูนย์ซื้อขายฯ เพิกถอน DA โดยกำหนดขั้นตอนรองรับกรณีศูนย์ซื้อขายฯ เพิกถอน DA แต่ลูกค้าไม่ดำเนินการโอน DA ออกจากศูนย์ซื้อขายฯ หรือแนวทางอื่นในการจัดการ DA ที่จะถูกเพิกถอน

2. Trading, clearing & settlement rules

2.1 Trading rules ที่กำหนด ต้องนำไปสู่การมีระบบซื้อขายที่มีประสิทธิภาพ เป็นระเบียบเรียบร้อย โปร่งใส เหมาะสม และเป็นธรรม รวมทั้งรองรับปริมาณการซื้อขายที่เกิดขึ้น และสอดคล้องกับกฎหมายและกฎเกณฑ์ที่เกี่ยวข้อง

ตัวอย่างแนวปฏิบัติ :

ศูนย์ซื้อขายฯ ควรมีการกำหนดให้หลักเกณฑ์ Trading rules มีเนื้อหาครอบคลุมถึงเรื่องดังต่อไปนี้

- (1) การมีข้อกำหนดและเงื่อนไขในการซื้อขายที่ชัดเจน เหมาะสมและเป็นธรรมต่อผู้ลงทุน ดังนี้
 - (1.1) กำหนดวันและระยะเวลาการให้บริการที่ชัดเจน โดยเปิดเผยให้ผู้ลงทุนทราบเป็นการทั่วไป
 - (1.2) กำหนดเหตุการณ์ที่มีความจำเป็นต้องเปลี่ยนแปลงช่วงเวลาซื้อขายหรือปิดระบบการซื้อขาย (ถ้ามี) โดยเหตุการณ์ที่กำหนดควรมีความสมเหตุสมผล เช่น กรณี DA มีการปรับปรุง Hard Fork/Soft Fork หรือปิดปรับปรุงระบบปฏิบัติการของศูนย์ซื้อขายฯ เป็นต้น โดยมีการแจ้งให้ผู้ลงทุนทราบล่วงหน้าอย่างเหมาะสม
 - (1.3) กำหนดค่าธรรมเนียมการซื้อขาย DA ในศูนย์ซื้อขายฯ ที่เป็นธรรม
- (2) การกำหนดประเภทและความหมายของคำสั่งซื้อขายที่ให้บริการ โดยศูนย์ซื้อขายฯ ควรเปิดเผยข้อมูลประเภทคำสั่งที่ให้บริการหรือจะให้บริการ พร้อมทั้งระบุคำอธิบายหรือรายละเอียดเกี่ยวกับคำสั่งประเภทต่าง ๆ ให้ชัดเจน เพื่อให้ผู้ลงทุนสามารถเข้าใจได้โดยง่าย เช่น Limit order, Market order, Stop order เป็นต้น
- (3) การกำหนดวิธีการในการส่งคำสั่งซื้อขายหรือจับคู่คำสั่งซื้อขายให้ชัดเจน ดังนี้
 - (3.1) กำหนดจำนวนและมูลค่าเสนอซื้อและเสนอขายขั้นต่ำ และช่วงราคาในการเสนอซื้อและเสนอขาย ให้มีความเหมาะสม เพื่อให้การซื้อขาย DA เป็นไปตามกลไกตลาด
 - (3.2) กำหนดเหตุการณ์ที่ผู้ลงทุนหรือศูนย์ซื้อขายฯ สามารถแก้ไขหรือยกเลิกคำสั่งเสนอซื้อและเสนอขาย รวมทั้งวิธีการในการขอแก้ไขหรือยกเลิกให้ชัดเจน ตลอดจนแจ้งผลของการแก้ไขหรือยกเลิกคำสั่งดังกล่าวให้ผู้ลงทุนทราบด้วย
 - (3.3) กำหนดหลักเกณฑ์เพื่อกำกับดูแลการส่งคำสั่งที่อาจก่อให้เกิดการสร้างราคาในตลาดจริงหรือก่อให้เกิด False market

(4) การกำหนดเกณฑ์การขึ้นเครื่องหมายเตือนให้ชัดเจนและเหมาะสมกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น รวมถึงทันต่อเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น ดังนี้

(4.1) กำหนดรูปแบบ ลักษณะ และความหมายของเครื่องหมายเตือนแต่ละประเภทให้ชัดเจน และเหมาะสมกับลักษณะของเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น เพื่อให้ผู้ลงทุนสามารถเข้าใจความหมายของเครื่องหมายเตือนว่าสื่อถึงเหตุการณ์ลักษณะใด

(4.2) มีการขึ้นเครื่องหมายให้ทันต่อเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นโดยไม่ชักช้า และกำหนดขั้นตอนการขึ้นเครื่องหมายให้ชัดเจน

(4.3) กำหนดขั้นตอนและเงื่อนไขในการปลดเครื่องหมายเตือนให้ชัดเจน เมื่อไม่มีความจำเป็นต้องแสดงเครื่องหมายเตือนสำหรับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นแล้ว

2.2 Clearing & settlement rules ที่กำหนด ต้องนำไปสู่การมีระบบชำระราคาและส่งมอบ DA ที่มีความมั่นคง ปลอดภัย น่าเชื่อถือ และไม่ก่อให้เกิดความเสี่ยงด้านการผิดนัดชำระหนี้ รวมทั้งมีวิธีการคำนวณมูลค่า DA ที่สมเหตุสมผล

ตัวอย่างแนวปฏิบัติ :

ศูนย์ซื้อขายฯ ควรมีการกำหนดให้หลักเกณฑ์ Clearing & settlement rules มีเนื้อหาครอบคลุมถึงเรื่องดังต่อไปนี้

(1) วิธีการชำระราคาและส่งมอบ DA ซึ่งทำให้ผู้ซื้อหรือผู้ขายชำระราคาและส่งมอบ DA ตามรายการที่ตกลงกันและสามารถป้องกันความเสี่ยงที่อาจเกิดจากการผิดนัดชำระหนี้ได้

(2) วิธีการที่ทำให้สามารถแสดงการเพิ่มหรือลดของยอด Outstanding ทรัพย์สินของลูกค้าในบัญชีของผู้ซื้อขายในทันทีที่ธุรกรรมมีการจับคู่เกิดขึ้น เพื่อให้ผู้ซื้อขายสามารถตรวจสอบยอดทรัพย์สินได้ทันทีที่มีการซื้อขายหรือโอนย้าย DA

3. Market maker rules (ถ้ามี)

3.1 มีการกำหนดคุณสมบัติของผู้ดูแลสภาพคล่อง (“MM”) อย่างเหมาะสมและมีการติดตามการดำรงคุณสมบัติของผู้ดูแลสภาพคล่องตามรอบระยะเวลาที่กำหนด

ตัวอย่างแนวปฏิบัติ :

ศูนย์ซื้อขายฯ ควรมีการกำหนดคุณสมบัติของ MM ที่ครอบคลุมถึงกรณีดังต่อไปนี้

(1) เป็นบุคคลธรรมดาหรือนิติบุคคลที่จดทะเบียนจัดตั้งในประเทศไทยหรือต่างประเทศ

(2) มีความรู้ความสามารถและประสบการณ์เกี่ยวกับการเป็น MM³ หรือมีความรู้ความสามารถ

เป็นที่น่าเชื่อถือว่าจะปฏิบัติหน้าที่เป็น MM ได้ เช่น มีประสบการณ์การลงทุนใน DA ต่อเนื่องเป็นเวลา 1 ปีขึ้นไป เป็นต้น

³ การมีความรู้ความสามารถและประสบการณ์เกี่ยวกับการเป็น MM อาจเป็นประสบการณ์เกี่ยวกับการดูแลสภาพคล่องในหลักทรัพย์ สัญญาซื้อขายล่วงหน้า หรือสินทรัพย์ดิจิทัล

(3) มีความสามารถทางการเงิน เช่น ไม่เป็นบุคคลที่ถูกศาลสั่งพิทักษ์ทรัพย์หรือล้มละลาย ไม่เป็นลูกหนี้ Blacklist ตาม Credit report ของบริษัทข้อมูลเครดิตแห่งชาติ ไม่มีเหตุอันควรเชื่อได้ว่ามีฐานะทางการเงินที่อาจก่อให้เกิดความเสียหาย หรือมีพฤติกรรมอื่นที่แสดงให้เห็นว่าอยู่ระหว่างประสบปัญหาทางการเงิน เป็นต้น

(4) มีมาตรการในการจัดการความเสี่ยงด้านความขัดแย้งทางผลประโยชน์ (COI) ที่อาจเกิดจากการปฏิบัติหน้าที่ของการเป็น MM เช่น การแยกบัญชีซื้อขาย DA สำหรับ Proprietary trading ออกจากบัญชีซื้อขาย DA สำหรับ MM และมาตรการป้องกันความขัดแย้งทางผลประโยชน์ระหว่าง MM และศูนย์ซื้อขายฯ กรณีศูนย์ซื้อขายฯ จัดให้มีการให้ความช่วยเหลือทางการเงินแก่ MM เป็นต้น

3.2 มีการกำหนดขอบเขตการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ดูแลสภาพคล่องอย่างเหมาะสม เพื่อให้สามารถปฏิบัติตามหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายจากศูนย์ซื้อขายฯ โดยดูแลสภาพคล่องให้การซื้อขาย DA เป็นไปตามกลไกตลาด และต้องไม่มีการส่งคำสั่งซื้อขายที่เป็นการเอาเปรียบผู้ลงทุนรายอื่น หรือขัดต่อกฎหมายในเรื่องการป้องกันการกระทำอันไม่เป็นธรรมเกี่ยวกับการซื้อขาย DA

ตัวอย่างแนวปฏิบัติ :

ศูนย์ซื้อขายฯ ควรมีการกำหนดขอบเขตการปฏิบัติหน้าที่ของ MM อย่างเหมาะสม เพื่อให้สามารถปฏิบัติตามหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายจากศูนย์ซื้อขายฯ ที่อย่างน้อยครอบคลุมถึงการปฏิบัติหน้าที่ดังนี้

- (1) ดูแลสภาพคล่องให้กับการซื้อขาย DA ให้เป็นไปตามกลไกตลาด
- (2) ไม่มีการส่งคำสั่งซื้อขายที่ทำให้สภาพตลาดผิดปกติ สร้างมูลค่าการซื้อขายเทียม และเป็นช่องทางให้เอาเปรียบผู้ลงทุนรายอื่น ตลอดจนไม่ขัดต่อกฎหมายในเรื่องการป้องกันการกระทำอันไม่เป็นธรรมเกี่ยวกับการซื้อขาย DA

3.3 มีการกำกับดูแลผู้ดูแลสภาพคล่องตลอดระยะเวลาที่ปฏิบัติหน้าที่ โดยครอบคลุมถึงการติดตาม Ongoing performance

ตัวอย่างแนวปฏิบัติ :

ศูนย์ซื้อขายฯ ควรมีการกำหนดการติดตาม Ongoing performance ของ MM โดยอย่างน้อยควรกำหนดให้มีการประเมินผลการปฏิบัติงานของ MM ตามรอบระยะเวลาที่เหมาะสม

3.4 มีการกำหนดมาตรการลงโทษผู้ดูแลสภาพคล่องและเหตุเพิกถอนผู้ดูแลสภาพคล่องที่เหมาะสม

ตัวอย่างแนวปฏิบัติ :

ศูนย์ซื้อขายฯ ควรมีการกำหนดมาตรการลงโทษผู้ดูแลสภาพคล่องและเหตุเพิกถอนผู้ดูแลสภาพคล่อง ที่อย่างน้อยครอบคลุมถึงกรณีดังต่อไปนี้

(1) หาก MM มีส่วนร่วมในการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามกฎหมายหรือหลักเกณฑ์ที่เกี่ยวข้องกับการซื้อขาย DA ของศูนย์ซื้อขายฯ ให้ศูนย์ซื้อขายฯ จัดให้มีมาตรการลงโทษที่เหมาะสม โดยพิจารณาจากพฤติกรรม สภาพความผิด หรือผลกระทบและความเสียหายที่เกิดขึ้น

(2) หาก MM ฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามกฎหมายหรือหลักเกณฑ์ที่เกี่ยวข้องกับการซื้อขายของศูนย์ซื้อขายฯ และไม่สามารถปรับปรุงการดำเนินการให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ภายในระยะเวลาที่กำหนด ศูนย์ซื้อขายฯ อาจเพิกถอนการเป็นผู้ดูแลสภาพคล่องได้